

[Time:3 Hrs]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

- Q.1 Answer the following (Any Two) 20
- A. Define demography. Examine the nature and scope of demography.
 - B. Define nuptiality. Examine nuptiality in the global and Indian context.
 - C. Discuss India's problem of unfavorable sex-ratio with examples from China.
- Q.2 Answer the following (Any Two) 20
- A. Define Migration. Evaluate the characteristics of Migration and migrants.
 - B. Discuss the key tenets of Lefebvre's theory on 'Right to the City'.
 - C. Examine the patterns of migration in the context of denial of right to the city.
- Q.3 Answer the following (Any Two) 20
- A. Explain the right to health for adolescents children.
 - B. Discuss in brief about the Disability Rights Act 2016.
 - C. Discuss Surrogacy and the problems associated with assisted reproductive systems.
- Q.4 Answer the following (Any Two) 20
- A. Explain the Criminal Justice System and discuss the importance of judiciary as an outstanding wing of the constitutional system.
 - B. Explain Fundamental Rights in detail.
 - C. Write in brief about criminal Correctional services.
- Q.5 Short Note (Any Two) 20
- A. Significance of demography.
 - B. Factors responsible for migration.
 - C. Right to Health for women.
 - D. Rights and Duties under IPC and Cr.P.C.

20

[वेळ: ३ तास]

[गुण:१००]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.

सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

- प्र.१ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 20
- अ. लोकसंख्याशास्त्राची व्याख्या करा. लोकसंख्याशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती तपासा.
- ब. विवाहाची व्याख्या करा. जागतिक आणि भारतीय संदर्भात विवाहाचे परीक्षण करा.
- क. चीनमधील उदाहरणांसह भारताच्या प्रतिकूल लिंग गुणोत्तराच्या समस्येवर चर्चा करा.
- प्र.२ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 20
- अ. स्थलांतराची व्याख्या करा. स्थलांतर आणि स्थलांतरितांच्या वैशिष्ट्यांचे मूल्यांकन करा.
- ब. 'राइट टू द सिटी' या लेफेब्रेच्या सिद्धांताच्या मुख्य तत्वांची चर्चा करा.
- क. शहराचा हक्क नाकारण्याच्या संदर्भात स्थलांतराच्या पद्धतींचे परीक्षण करा.
- प्र.३ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 20
- अ. किशोरवयीन मुलांसाठी आरोग्याचा अधिकार समजावून सांगा.
- ब. दिव्यांग अधिकार कायदा २०१६ ची थोडक्यात चर्चा करा.
- क. सारोगेसी आणि सहाय्यक पुनरुत्पादक प्रणालींशी संबंधित समस्यांविषयी चर्चा करा.
- प्र.४ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 20

- अ. फौजदारी न्याय व्यवस्थेचे स्पष्टीकरण करा आणि घटनात्मक व्यवस्थेची उत्कृष्ट शाखा म्हणून न्यायव्यवस्थेच्या महत्त्वावर चर्चा करा.
- ब. मूलभूत अधिकार विस्तृत चर्चा करा.
- क. गुन्हेगार पुनर्वसन पद्धती विषयी थोडक्यात लिहा.

प्र.५ खलील पैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.

20

- अ. लोकसंख्याशास्त्राचे महत्त्व.
- ब. स्थलांतरासाठी जबाबदार घटक.
- क. महिलांसाठी आरोग्याचा अधिकार.
- ड. आयपीसी आणि सीआरपीसी अंतर्गत हक्क आणि कर्तव्ये.